

УДК 336.658.1

О. В. Глущенко,
д. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5856-3373>

Н. О. Гребенюк,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0548-4772>

В. О. Давидов,
старший викладач, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4928-5751>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.5.5

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ МЕТОДАМИ ПРОЄКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

О. Hlushchenko,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department
of Finance, Banking and Insurance, V. N. Karazin Kharkiv National University
N. Grebeniuk,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance,
V. N. Karazin Kharkiv National University
V. Davydov,
Senior lecturer of the Department of Marketing, Management and Entrepreneurship,
V. N. Karazin Kharkiv National University

MANAGEMENT OF ENTERPRISE'S FINANCIAL SUSTAINABILITY BY PROJECT FINANCING METHODS

У статті досліджено можливості застосування методів проєктного фінансування для управління фінансовою стійкістю підприємств у частині утримання на рівні запланованих показників фінансової стійкості. Подано авторське тлумачення категорії "фінансова стійкість" як постійне перевищення доходів над витратами, вільне маневрування грошовими коштами, здатність шляхом ефективного використання фінансових ресурсів забезпечити безперервний процес виробництва та реалізації продукції, а також своєчасне фінансове виконання його зобов'язань.

Здійснено оцінку методів та джерел фінансування інвестиційних потреб та проаналізовано фактичні показники капітального інвестування українських підприємств. На підставі усебічного розгляду особливостей проєктного фінансування, нових методів залучення інвестиційних ресурсів, обґрунтовано можливість та доцільність застосування методів проєктного фінансування для забезпечення інвестиційних потреб підприємств, а, відтак і підтримання фінансової стійкості.

This article explores the application of project finance techniques to manage the financial sustainability of enterprises in terms of keeping financial sustainability at the level of the planned indicators.

The achievement of this goal has necessitated the implementation of a number of interdependent tasks. The definition of "financial sustainability" and the formulation of the author's definition as a constant excess of income over expenditures, the free maneuvering of funds, the ability to provide a continuous process of production and sales of products through the effective use of financial resources, as well as the timely financial performance of obligations.

The estimation of methods and sources of financing of investment needs and the analysis of the actual indicators of capital investment of the Ukrainian enterprises was carried out and it was established that in modern conditions when Ukrainian banks prefer to grant short-term credits, realization of medium-term and long-term investment programs of rehabilitation providing renewal and expansion of production potential of industrial enterprises is practically impossible.

The lack of investment resources for long-term investments into the real economy by the banking system is explained not only by the reluctance of banks to invest into production development (because of high risks and low profitability), but also by the lack of incentives for long-term loans and instruments for financing production investments on the financial markets. Therefore, a solution has to be found in other methods of financing. This has led to the conclusion that the implementation of medium— and long-term rehabilitation investment programmes to upgrade and expand the production capacity of industrial enterprises is almost impossible.

Based on a comprehensive review of the features of project financing, new methods of attracting investment resources, the possibility and feasibility of using methods of project financing to meet the investment needs of enterprises, and, consequently, to maintain financial sustainability, is substantiated.

The application of project financing methods will contribute to meeting the financial needs of enterprises, which, in turn, will increase the level of financial sustainability, and this will increase the survival of enterprises, reduce the number of bankruptcies and liquidations of business structures, laying the foundation for the postwar recovery of the Ukrainian economy.

Ключові слова: фінансовий аналіз, проектне фінансування, фінансовий менеджмент, фінансовий ринок, фінансова стійкість.

Key words: financial analysis, project financing, financial management, financial market, financial sustainability.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Важливим елементом управління фінансовою діяльністю підприємств є розвиток та удосконалення методів управління фінансовою стійкістю. Сучасні умови здійснення фінансової діяльності характеризуються рядом чинників, що негативно впливають на функціонування підприємств.

По-перше, збройна агресія призвела до фізичного руйнування основних фондів підприємств внаслідок ведення бойових дій, окупація частини територій нашої країни унеможливило ведення будь-якої фінансово-господарчої діяльності на цих територіях.

По-друге, значні обсяги ураження об'єктів енергетичної інфраструктури спричинили порушення ритмічності роботи та призвели до значного зростання витрат, що покликані підвищити рівень енергозабезпеченості підприємств.

По-третє, зміни у кадровому забезпеченні: загибель цивільного населення, масова міграція за кордон та у більш безпечні центральні та західні регіони України, мобілізація працездатних чоловіків — усі ці чинники призводять до браку кваліфікованих працівників, що значним чином обмежують можливість підприємств підтримувати обсяги випуску продукції, виконання робіт, надання послуг на довоєнному рівні.

По-четверте, посилення інфляційного тиску, призводить до зростання вартості сировини, матеріалів, комплектуючих, послуг з транспортування та збереження, що

обумовлює зростання цін на продукцію в умовах різкого скорочення платоспроможного попиту.

Вплив вищеперелічених чинників обумовлює наявність значного науково-практичного інтересу до пошуку і застосування нових методів управління фінансовою стійкістю підприємств.

Дотепер методи підтримання фінансової стійкості підприємств у умовах військового стану на визначеному, запланованому рівні є актуальною темою дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Оскільки велика кількість підприємств, що знаходяться у північно-східному регіоні України, постраждала в наслідок військової агресії, а у підприємств інших регіонів спостерігається висока міра зношеності устаткування промислових підприємств та також є необхідність впровадження нових технологій для підвищення конкурентоспроможності продукції, то актуальними в діяльності вітчизняних підприємств залишаються питання пошуку джерел фінансування інвестиційних проектів за умов підтримання їх фінансової стійкості.

Л.С. Селіверстова визначає фінансову стійкість — як стан фінансових ресурсів, за якого підприємство, вільно маневруючи коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничої діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення. Недостатня фінансова стійкість може призвести до банкрутства підприємства. Надлишкова фінансова стійкість також негативно впливає на виробничу

діяльність, оскільки виступає гальмом її розвитку за рахунок надлишкових запасів і резервів [1; с. 123].

Левкович О. В., Калашнікова Ю. М. Наголошують на тому, що фінансова стійкість це здатність підприємства здійснювати свою діяльність в напрямку розвитку, при цьому зберігати рівновагу власних активів і пасивів у середовищі, яке постійно змінюється. Фінансової стійкості можна досягти, здійснюючи ефективне та оптимальне управління грошовими коштами, запасами, основними засобами, а також джерелами їх забезпечення власним та позиковим капіталом. [2]

Чепка В.В., Матяш О.К. провівши ретельний аналіз досвіду вітчизняних та зарубіжних учених, виокремили чотири основних напрями визначення фінансової стійкості: як стан підприємства або ресурсів; як рівновага або здатність повертатись до неї; як здатність підприємства поглинати зовнішні й внутрішні дестабілізуючі фактори; як комплекс взаємозумовлених та взаємопов'язаних складників, які за будь-яких умов забезпечують здатність до ведення діяльності підприємств. Та дійшли висновку, що фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик його фінансового стану, що формується у процесі виробничої та фінансово-інвестиційної діяльності. Аналіз факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, дає змогу визначити рівень фінансового ризику, що пов'язаний із формуванням структури джерел капіталу, а, відповідно, і міру стабільності фінансової бази розвитку підприємства на перспективу [3; с. 653].

О. Ю. Ємельянов здійснив дослідження з діагностування рівня фінансової стійкості підприємств, встановив, що індикатори, які характеризують цю стійкість (наприклад робочий капітал). є недостатньо високими, слід розробити заходи з підвищення рівня цієї стійкості (наприклад змінюючи політику залучення коштів).

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Основною метою цієї статті є доведення можливості застосування методів проектного фінансування для управління фінансовою стійкістю підприємств у частині утримання на рівні запланованих показників фінансової стійкості.

За авторською думкою у надважких умовах сучасних реалій України, саме утримання на рівні мінімальних відхилень від раніше встановлених показників є індикатором, що свідчить про досить добрі перспективи виживання підприємств, що відповідають вищевикладеній умові.

Досягнення визначеної мети обумовило виконання низки взаємообумовлених завдань:

- дослідити дефініцію "фінансова стійкість" та подати її авторське тлумачення;
- оцінити методи та джерела фінансування інвестиційних потреб підприємства;

Рис. 1. Методи фінансування інвестиційної діяльності

Джерело: Побудовано Авторами.

— обґрунтувати можливість застосування методів проектного фінансування для підтримання фінансової стійкості підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ми вважаємо, що доречно розглядати фінансову стійкість як постійне перевищення доходів над витратами, вільне маневрування грошовими коштами, здатність шляхом ефективного використання фінансових ресурсів забезпечити безперервний процес виробництва та реалізації продукції, а також своєчасне фінансове виконання його зобов'язань.

А головним індикатором фінансової стійкості можливо вважати робочий капітал (Чистий оборотний капітал) — частину перманентного капіталу, яка є джерелом покриття поточних активів підприємства.

Робочий капітал необхідний для підтримки стабільної роботи підприємства, оскільки перевищення поточних активів над поточними зобов'язаннями означає, що підприємство може не лише погасити свої поточні зобов'язання, а й має фінансові ресурси для розширення діяльності та капітального інвестування. Брак робочого капіталу свідчить про нарощування фінансової залежності і може призвести до неплатоспроможності.

Робочий капітал формується за рахунок власних коштів та довгострокових зовнішніх джерел фінансування.

В умовах обмеженості власних фінансових ресурсів виникає необхідність пошуку нових сучасних джерел фінансування інвестиційних потреб, пов'язаних з відновленням праці підприємства та відбудовою економіки в цілому. Особливо гострою ця проблема відчувається в економіці нашої країни яка знаходиться на порозі масштабних процесів розвитку та регенерації.

Вихідним положенням інвестиційної діяльності підприємства є формування інвестиційних ресурсів, кількісні і структурні характеристики яких безпосередньо впливають на масштаби та ефективність інвестування та визначають перспективи відбудови та розвитку підприємства.

Інвестиційні ресурси підприємства — це усі види грошових та інших ресурсів що залучаються для здійснення

Таблиця 1. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2019–2021 роки

Джерела фінансування	2019		2020		2021	
	Млн грн	%	Млн грн	%	Млн грн	%
Усього,	584448,6	100,0	419836,7	100,0	528802,1	100,0
у тому числі за рахунок						
коштів державного бюджету	29536,7	5,0	36512,5	8,7	48545,4	9,2
коштів місцевих бюджетів	56047,5	9,6	43558,3	10,4	44207,8	8,4
власних коштів підприємств та організацій	397771,5	68,1	279330,4	66,5	362693,0	68,6
кредитів банків та інших позик	40983,1	7,0	27894,5	6,7	26654,1	5
коштів інвесторів-нерезидентів	3541,4	0,6	1729,2	0,4	779,1	0,1
коштів населення на будівництво житла	32666,4	5,6	20590,9	4,9	28576,2	5,4
інших джерел фінансування	23902,0	4,1	10220,9	2,4	17346,4	3,3

Примітка: Складено за даними Державної служби статистики України. Без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополь, за 2019-2021 роки також без частини зони проведення антитерористичної операції.

Джерело: сформовано на основі [5].

вкладень в об'єкти інвестування. Розрізняють такі форми інвестиційних ресурсів: фінансові (грошові кошти, цінні папери, фінансові інструменти), матеріальні (машини, обладнання, споруди; сировина, матеріали), нематеріальні (інновації, патенти, ліцензії, товарні знаки тощо), трудові, інформацію та підприємницький хист.

Основною метою формування інвестиційних ресурсів підприємства є задоволення потреб у придбанні необхідних інвестиційних активів та оптимізація їх структури з позицій забезпечення ефективних результатів інвестиційної діяльності. Оптиміальне формування інвестиційних ресурсів є важливою складовою не тільки інвестиційної, а й фінансової стратегії підприємства. Інвестиційні ресурси мають забезпечити безперервну інвестиційну діяльність у передбачених обсягах, найбільш ефективно використання власних фінансових коштів, що спрямовуються на ці цілі, фінансову стійкість підприємства в довгостроковій перспективі.

Визначення методів фінансування окремих інвестиційних проектів (рис. 1) дозволяє розрахувати пропорції в структурі джерел інвестиційних ресурсів.

Фактичне використання різних джерел в українській економіці для фінансування капітальних потреб можливо дослідити за даними табл. 1.

У сучасних умовах, коли українські банки вважають за краще надавати короткострокові кредити здійснення середньострокових та довгострокових інвестиційних програм відбудови, що забезпечують оновлення та розширення виробничого потенціалу промислових підприємств практично не можливе.

Дефіцит інвестиційних ресурсів для довгострокових вкладень у реальний сектор економіки з боку банківської системи пояснюється не лише небажанням банків вкладати кошти у розвиток виробництва (через високі ризики та низький рівень прибутковості), а й відсутністю на фінансових ринках стимулів для довгострокових кредитів та інструментів для фінансування вироб-

ничих інвестицій. Отже вихід треба шукати в інших методах фінансування.

Фінансування інвестиційних проектів шляхом надання дотацій — цей метод використовується для підтримки бізнесу урядовими чи неурядовими організаціями шляхом надання субвенцій, дотацій, грантів, спонсорської та донорської допомоги. Основним джерелом фінансування інвестиційних проектів за цього методу є кошти державного та місцевого бюджетів, кошти централізованих державних фондів, інвестиційні проекти, які передбачають залучення цих субсідійних коштів, вибираються на конкурсній основі і мають відповідати жорстким критеріям та стратегії економічного й соціального розвитку або пріоритетним напрямкам структурної перебудови економіки.

Фінансування приватного сектору неурядовими організаціями здійснюється переважно у вигляді грантів та спонсорської допомоги. Як правило об'єктами таких інвестицій є соціальна інфраструктура чи соціально-політичні програми. Таке фінансування може мати вигляд гуманітарної допомоги.

Останнім часом все більшого розповсюдження набуває метод проектного фінансування інвестицій. Проектне фінансування безпосередньо не залежить від державних субсидій чи фінансових вкладень корпоративних джерел. У країнах з розвинутою ринковою економікою цей метод застосовується вже досить давно. Проектне фінансування можна охарактеризувати як фінансування інвестиційних проектів, коли сам проект є засобом обслуговування боргових зобов'язань (тобто надається право на участі у розподілі результатів реалізації проекту). Даний метод дозволяє підприємствам отримати позикове фінансування для реалізації довгострокових проектів за нижчими ставками і знизити інвестиційні ризики та ризики банкрутства, а також підтримати фінансову стійкість за рахунок розподілу ризиків серед учасників проекту, застосування системи гарантій, великої кількості джерел та ефективних схем фінансування.

Суб'єкти фінансування оцінюють об'єкт інвестицій з точки зору того, чи принесе проект, що реалізується, такий рівень доходу, який забезпечить погашення наданої позики чи інших видів капіталу. Основна особливість проектного фінансування полягає у тому, що джерелом погашення кредиту в межах структури його фінансування є виключно доходи, які генеруються самим проектом; розподілі ризиків між учасниками проекту та оцінці витрат і доходів з урахуванням цього.

Основні особливості проектного фінансування:

— паралельне використання широкого кола джерел ресурсів та методів фінансування інвестиційних проектів;

- раціональний розподіл ризиків між усіма учасниками проекту;
- паритетний розподіл доходів за проектом;
- узгодження інтересів та координація дій усіх учасників;

- спільне планування робіт та грошових потоків;
- тривала процедура реалізації.

Основними факторами, що впливають на вибір способу проектного фінансування учасниками проекту, є:

- соціальна та економічна значущість проекту;
- потреба та можливість участі у міжнародних процесах виробничої глобалізації;

- значні обсяги інвестицій при обмеженні на зовнішні запозичення;

- необхідність ретельного обліку зовнішніх та внутрішніх ризиків;

- необхідність залучення великих масштабів зовнішніх коштів без накопичення загроз фінансовій стійкості підприємства;

- оптимізація розрахунків у рамках аналізу ефективності проекту та схем його фінансування;

- необхідність залучення третіх осіб як гарантів та поручителів за проектом (найчастіше держава або першокласні комерційні банки);

- активи проекту здатні функціонувати з прибутком як незалежна економічна одиниця, а потоки готівки за проектом достатні для погашення та оплати всіх інвестиційних ресурсів;

- попит на продукцію за проектом має довгостроковий та стійкий характер на платоспроможних ринках;

- існує можливість отримання податкової пільги.

Як зазначає Литвинова Д.А. сьогодні у світі поряд із традиційними набувають розвитку і новітні джерела залучення інвестиційних ресурсів, серед яких варто виділити краудфандінг, краудінвестинг, краудселенг та фандрайзинг [6].

Краудфандінг являє собою співпрацю людей, які добровільно об'єднують власні гроші або інші ресурси, найчастіше використовуючи мережу Інтернет, з метою допомоги іншим людям або організаціям у їхніх починаннях. Фінансування за схемою краудфандінгу може мати різні цілі, серед яких, зокрема, фінансування стартап-кампаній та проектів відбудови.

Схожим до краудфандінгу є фандрайзинг — процес залучення зовнішніх, сторонніх для компанії ресурсів, необхідних для реалізації будь-якого завдання виконання проекту або з метою діяльності в цілому. Красномоєць В.А., Рой А.І. Наголошують, що фандрайзинг зазвичай вживається в секторі недержавних некомерційних організацій. [7]

Принциповою відмінністю краудфандінгу від фандрайзингу є об'єкт інвестування. Якщо краудфандінг може застосовуватися, до будь-яких проектів, то фандрайзинг — ні. Проте аналіз цифрової інформації засвідчує, що він частіше застосовується для реалізації науково — дослідних неприбуткових проектів, або соціально значущих у громадських організаціях.

Практичне застосування альтернативних джерел фінансування інвестиційних потреб в Україні відбувається вкрай повільно. Існує низка причин стримуючих краудфандінг, краудінвестинг та фандрайзинг в Україні. Серед них:

- невідповідна законодавча база, внаслідок чого інвестор не захищений від неповернення коштів та ризиків шахрайства;

- відсутність інформації про успішний вітчизняний досвід компаній, які таким чином вже накопичили кошти;

- відсутність податкових пільг для спонсорів.

Аналіз застосовуваних способів проектного фінансування дозволяє виділити їх переваги:

- для кредиторів — у забезпеченні надійності повернення вкладень шляхом вивчення наданої докладної інформації та отримання державних та міжнародних гарантій;

- для держави — у створенні нового механізму кредитування перспективних галузей та формуванні нового інструменту регулювання інвестиційної сфери, а також у наслідок успішної реалізації проектів відновлюється економіка, створюються нові робочі місця та збільшуються потоки податкових надходжень.

- для підприємств: залучення значних інвестиційних ресурсів під потенційний проект за умов підтримання фінансової стійкості; одержання правових гарантій під майбутній проект; забезпечення вигідних кредитних умов та процентних ставок за недостатньої кредитоспроможності ініціатора проекту; отримання додаткових гарантій інвестицій у рамках спільної діяльності щодо реалізації проекту шляхом розподілу проектних ризиків між учасниками; відсутність необхідності відображення у фінансовій звітності ініціаторів проекту інвестиційних витрат досі повної окупності проекту.

Але слід пам'ятати, що проектно фінансування не завжди доцільне і іноді для позичальника кращі традиційні методи кредитування, оскільки воно має й недоліки:

- попередні високі витрати потенційного позичальника для розробки детальної заявки банку на фінансування проекту на передінвестиційній фазі підготовки ТЕО, на екологічну оцінку впливу майбутнього проекту на навколишнє середовище, великі маркетингові дослідження та ін. допоміжні передпроектні роботи;

- порівняно довгий період до ухвалення рішення про фінансування;

- порівняльне підвищення відсотка за кредитом у зв'язку з перерозподілом ризиків та підвищенням вартості проектних досліджень;

- набагато жорсткіший зовнішній контроль над діяльністю позичальника;

- знижується рівень доходів ініціатора проекту;

- певну втрату позичальником своєї незалежності, на придбання кредитором частини акцій позичальника.

Українські економісти підрахували, що відновлення втраченої інфраструктури коштуватиме щонайменше 750 мільярдів доларів, і чим довше триває війна, тим вищий рахунок. Оскільки ці суми дорівнюють довоєнному ВВП України, українці не в змозі самостійно здійснити реконструкцію. Світова спільнота вимушена буде взяти значні фінансові зобов'язання, щоб допомогти відбудувати нашу економіку [8].

Співробітництво з потужними міжнародними інституціями є одним з найбільш дієвих факторів, що зможуть сприяти відбудові та зростанню національної економіки. Сьогодні Україна проживає тяжкий період, перебуває на стадії злому яка має призвести до серйоз-

них структурних зрушень, тому наша держава та бізнес спільнота мусить як найефективніше використовувати ті вигоди, які дає співпраця з великими міжнародними організаціями, для вирішення гострих проблем в економічній, соціальній та інших сферах.

Отже, приватні та державні підприємства повинні зважено підходити до вибору і співвідношення різних методів фінансування своєї діяльності по відновленню і проводити ефективну політику їх керування. Вибір конкретного джерела покриття інвестиційних потреб забезпечується ґрунтовним аналізом вартості джерела та його впливу на рівень фінансової стійкості, на збільшення ризиків банкрутства.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У процесі дослідження було вирішено важливе науково-практичне завдання та було отримано наступні наукові результати:

1. Подано авторське тлумачення категорії "фінансова стійкість" як постійне перевищення доходів над витратами, вільне маневрування грошовими коштами, здатність шляхом ефективного використання фінансових ресурсів забезпечити безперервний процес виробництва та реалізації продукції, а також своєчасне фінансове виконання його зобов'язань.

2. Здійснено оцінку методів та джерел фінансування інвестиційних потреб та проаналізовано фактичні показники капітального інвестування українських підприємств, що дало змогу сформулювати висновок про те, що здійснення середньострокових та довгострокових інвестиційних програм відбудови, що забезпечують оновлення та розширення виробничого потенціалу промислових підприємств практично не можливе.

3. На підставі усебічного розгляду особливостей проєктного фінансування, нових методів залучення інвестиційних ресурсів, обґрунтовано можливість та доцільність застосування методів проєктного фінансування для забезпечення інвестиційних потреб підприємств, а, відтак і підтримання фінансової стійкості.

Застосування методів проєктного фінансування сприятиме задоволенню потреб підприємств у фінансовому забезпеченні, що, у свою чергу, підвищить рівень фінансової стійкості, а це підвищить рівень виживання підприємств, зменшить кількість банкрутств та ліквідацій бізнес-структур, закладе підвалини повноцінного відновлення економіки України.

Література:

1. Селіверстова Л.С., Скрипник О.В. Фінансовий аналіз. Навчально-методичний посібник. — К.: вид-во Центр учбової літератури, 2021. 274 с.

2. Левкович О. В., Калашнікова Ю. М. Фінансова стійкість як передумова інноваційного розвитку підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8776> (дата звернення: 23.02.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.4.76

3. Чепка В.В., Матяш О.К. Фінансова стійкість підприємств: сутність та фактори впливу. — Економіка і Суспільство, випуск № 12/2017. С.649—655 https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/107.pdf

4. Ємельянов О. Ю. Діагностування рівня фінансової стійкості підприємств агропромислового комплексу. Агросвіт. 2020. № 21. С. 3—9. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.21.3

5. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування. Держстат України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

6. Литвинова Д.А. Краудінвестинг як нова форма інвестування. Глобальні ринки та фінансовий інжиніринг. 2017. Том 4. № 2. С. 73—81.

7. Красномоєць В.А., Рой А.І. Сучасний стан та перспективи розвитку краудфандингу в Україні. Збірник наукових праць "Сучасні підходи до управління підприємством". 2016. № 1. URL: <http://spu.fmm.kpi.ua/article/view/72884>

8. Гребенюк Н.О., Крисань М.О. Стимулювання інвестиційної активності в сучасній Україні шляхом боротьби з тіньовою економікою — Актуальні питання науки, освіти та суспільства в умовах сучасних викликів: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кременчук, 27 грудня 2022 р.): у 2 ч. Кременчук: ЦФЕНД, 2022. Ч. 2., С. 12—14.

References:

1. Seliverstova, L.S. and Skrypnyk, O.V. (2021), *Finansoviy analiz [Financial analysis]*, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

2. Levkovich, O. and Kalashnikova, Yu. (2021), "Financial stability as a prerequisite for innovative development of the enterprise", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8776> (Accessed 23.01.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.4.76

3. Chepka, V.V. and Matiash, O.K. (2017), "Financial stability of the enterprise: the essence and factors of influence", *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 12, pp. 649—655, available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/107.pdf (Accessed 23.01.2023).

4. Yemelyanov, O. (2020), "Diagnosing the level of financial stability of agro-industrial enterprises", *Agrosvit*, vol. 21, pp. 3—9. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.21.3

5. State Statistics Service of Ukraine (2023), "Capital investments by sources of financing", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 23.01.2023).

6. Lytvynova, D.A. (2017), "Crowdfunding as a new form of investment", *Hlobal'ni rynky ta finansoviy inzhynirynh*, vol. 4, no. 2, pp. 73—81.

7. Krasnomovets', V.A. and Roj, A.I. (2016), "Current status of and future development of crowdfunding in Ukraine", *Zbirnyk naukovykh prats' "Suchasni pidkhody do upravlinnia pidpriemstvom"*, vol. 1, available at: <http://spu.fmm.kpi.ua/article/view/72884> (Accessed 23.01.2023).

8. Hrebenuk, N.O. and Krysan', M.O. (2022), "Stimulation of investment activity in modern Ukraine by combating the shadow economy", *Aktual'ni pytannia nauky, osvity ta suspil'stva v umovakh suchasnykh vyklykiv: zbirnyk tez dopovidej mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Current issues of science, education and society in the conditions of modern challenges: a collection of abstracts of reports of the international scientific and practical conference]*, TsFEND, Kremenchuk, Ukraine vol. 2, pp. 12—14.

Стаття надійшла до редакції 01.02.2023 р.